

ภาคผนวก

ทะเบียนแหล่งจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมอญในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ทะเบียนแหล่งจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในประเทศไทย

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
1.	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร	พระบรมมหาราชวัง	พระนคร	กรุงเทพฯ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3	ผนังคอสองมุขหน้าและมุขหลังพระอุโบสถ เขียนเป็นภาพพระอรหันต์ถือดอกบัวและพระอรหันต์ถือตาลปัตรหาะอยู่ท่ามกลางเหล่าเทวดา อาทิ พระอาทิตย์ พระจันทร์ ยักษ์ ฤๅษี คนธรรพ์ หงส์ แสดงถึงสวรรค์ชั้นจามพรหัชกา หมายถึงพระมาลัยครึ่งหาะขึ้นไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี	เสมอชัย พูลสุวรรณ, <u>สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทยระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19 - 24</u> (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), 153. ; บรรจบ ไผ่จิตริตต์, <u>โบสถ์วัดโพธิ์</u> (กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2542), 37, 39, 41. ; <u>ของดีร้อยสิ่งเมืองไทย</u> (กรุงเทพฯ : บริษัทเอสโซ่แสดนดาร์คประเทศไทย จำกัดและมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537), 47.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
2.	วัดสุทัศนเทพ วราราม ราช วรมหาวิหาร	ราชบพิธ	พระนคร	กรุงเทพฯ	วิหาร	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2-3	เสนาในประธานเขียนภาพพระมาลัยโปรด นรก แทรกในเรื่องไตรภูมิ	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, หนังสือชุดจิตรกรรมไทย ประเพณี, ชุดที่ 001, เล่มที่ 1 (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2533), 66. ; เสมอชัย พูล สุวรรณ, <u>สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทย</u> ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19 – 24, 142 - 143.
3.	วัดด่าน	บาง โพรง	ยานนาวา	กรุงเทพฯ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	ผนังแปเขียนภาพพระมาลัยเสด็จไปบูชา พระเจดีย์จุฬามณี แทรกในเรื่องพระพุท ประวัติ ตอนชาตวิภังคนปวิวรรตหรือชาต นิทาน	สมเกียรติ เจริญผล สํารวจพบ

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
4.	วัดจักรวรรดิ ราชวาส วรมหาวิหาร	จักรวรรดิ	สัมพันธ วงศ์	กรุงเทพฯ	วิหาร	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาล ที่ 4 - 6	ผนังสกัดหน้าเหนือขอบประตูเขียนภาพ พระมาลัยเสด็จไปบูชาพระเจดีย์จุฬา ผนังสกัดหลังเขียนภาพไตรภูมิ ส่วนผนัง แปเขียนภาพพระอดีตพุทธและพระพุทธ ประวัติ	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 118. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม หนังสือชุดจิตรกรรมไทย</u> ประเพณี, ชุดที่ 001, เล่มที่ 2 (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2534), 174. ; ประทีป ชุม พล, <u>จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษาความสัมพันธ์กับวรรณคดีและ อิทธิพลที่มีต่อความเชื่อ ประเพณีและ วัฒนธรรม</u> (กรุงเทพฯ : คณะโบราณคดี, 2539), 64.
5.	วัดระฆังโฆสิตา ราม วรมหาวิหาร	ศิริราช	บางกอก น้อย	กรุงเทพฯ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ เขียนซ่อมใน รัชกาลที่ 6	ผนังสกัดหลังเขียนเรื่องพระมาลัย โดย แบ่งภาพออกเป็น 2 ตอน ตอนบนเขียน เป็นภาคเทวภูมิ แสดงภาพพระมาลัยเสด็จ ไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณียังสวรรค์ชั้น ดาวดึงส์เหนือยอดเขาพระสุเมรุ ภาพ ตอนล่างระหว่างช่องประตูเขียนเป็นภาค นรกภูมิ แสดงภาพพระมาลัยโปรดสัตว์ นรก (พระวรรณวาดจิตร เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 122. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174. ; ประทีป ชุมพล, <u>จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษา ความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่ มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม</u> , 64. ; กรมศิลปากร, <u>วัดหลวงสมัย รัตนโกสินทร์</u> (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร 2540), 88.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
6.	วัดระฆังโฆสิตา ราม วรมหาวิหาร	ศิริราช	บางกอก น้อย	กรุงเทพฯ	หอไตร	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1	จิตรกรรมภายในหอซ้าย เขียนเป็นภาพ พระมาลัยเสด็จไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี แทรกในเรื่องไตรภูมิ ประกอบด้วยภาพ พระมาลัย พระเจดีย์จุฬามณี พระอินทร์ และนักสิทธิ์ วิทยากรถือดอกไม้หะมา บูชา (พระอาจารย์นาค เขียน)	เด่นดาว ศิลปานนท์ สํารวจพบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
7.	วัดคูสิดาราม วรวิหาร	บางยี่ขัน	บางกอก น้อย	กรุงเทพฯ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1	ผนังสกัดหลังเขียนภาพภูมิจักรวาล ภาพ ตอนบนเหนือช่องประตูเขียนภาพเทวภูมิ ประกอบด้วยเขาพระสุเมรุ และ สัตบริภัณฑ์ ตอนล่างระหว่างช่องประตู เขียนภาพพระมาลัยโปรดสัตว์นรกแทรก ในภาพนรกภูมิ ผนังแปเขียนภาพพระ พุทธประวัติและเทพชุมนุม ผนังสกัด หน้าเขียนภาพมารผจญ	แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, <u>วัดคูสิดาราม</u> (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2526), 12 – 15. ; กรมศิลปากร, <u>สมุด ภาพจิตรกรรมกรุงรัตนโกสินทร์</u> (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2526), 13. ; กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมสมัย รัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1</u> , หนังสือชุด จิตรกรรมไทยประเพณี, ชุดที่ 001, เล่มที่ 4 (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2537), 110. ; กรมศิลปากร, <u>วัฒนธรรมประเพณี พื้นบ้านในจิตรกรรมฝาผนัง</u> (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2539), 3. ; น. ณ ปากน้ำ, <u>จิตรกรรมอยุธยา</u> (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เมืองโบราณ, 2543), 19.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
8.	วัดไชยทิศ	บางขุนศรี	บางกอก น้อย	กรุงเทพฯ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 พ.ศ.2370	ผนังสกัดหลังตอนบนเขียนภาพพระ มาลัยสนทนาศรรคมกับพระอินทร์ที่ บริเวณลานพระเจดีย์จุฬามณีเหนือยอด เขาพระสุเมรุ ล้อมรอบด้วยสัตว์บริภัณฑ์ มีเหล่าเทวดาเหาะมาบูชาพระเจดีย์ทั้ง 2 ด้าน ภาพตอนล่างเขียนภาพชาดก ผนัง แป้นือช่องหน้าต่างตอนบนเขียนภาพ นักสิทธิ์ วิชชาธร ตอนล่างเขียนลาย ดอกไม้ร่วง ระหว่างช่องหน้าต่างเขียน เรื่องพุทธประวัติ ผนังสกัดหน้าเขียน เรื่องพระพุทธประวัติ ตอนบนเขียนภาพ นักสิทธิ์ วิชชาธร	วิไลรัตน์ ย้งรอด ,“การศึกษาภาพภูมิ จักรวาลจากภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้นในเขต กรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), 96, 188. ; รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล, “วิวัฒนาการและประติมานวิทยา จิตรกรรมโลกถิ่นฐานเบื้องหลังพระ ประธาน,” <u>เมืองโบราณ</u> 29, 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2546) : 40.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
9.	วัดเปาโรหิตย์	บางพลัด	บางกอก น้อย	กรุงเทพฯ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4	ผนังสกัดหลังเขียนเรื่องพระเจ้าเปิดโลก โดยภาพตอนบนเหนือช่องประตูเขียน เป็นภาพพุทธประวัติตอนโปรดพระพุทธ มารดาและเสด็จลงจากดาวดึงส์ ภาพ ตอนล่างระหว่างช่องประตูเขียนภาพพระ มาลัยโปรดนรก ผนังแปเขียนเรื่องชาดก และเทพชุมนุม ผนังสกัดหน้าเขียนภาพ มารผจญและชาดก	วัฒนา ฉ นคร, “ลักษณะร่วมของพระ มาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านและมาลัยคำ หลวง” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566, 146.
10.	วัดสระเกษ ราช วรมหาวิหาร		ป้อม ปราบ	กรุงเทพฯ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ เขียนซ่อมใน รัชกาลที่ 7	ผนังสกัดหลังเขียนภาพภูมิจักรวาล ภาพ ตอนบนเขียนเป็นภาพเขาพระสุเมรุและ สัตบริภัณฑ์ เหนือเขาพระสุเมรุเขียนภาพ สุทัศน์นคร แทรกด้วยเรื่องนางนกกกระยาง (ประวัตินางสุชาดา) ภาพตอนล่าง ระหว่างช่องประตูเขียนภาพนรก แทรก ด้วยภาพพระมาลัยโปรดนรก ผนังแป เขียนภาพทศชาดกและเทพชุมนุม ผนัง สกัดหน้าเขียนเรื่องมารผจญ	เด่นดาว ศิลปานนท์ ตำรวจพบ

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
11.	วัดศิลาจารึก	เทพศิรินทร์	ป้อมปราบ	กรุงเทพฯ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาล ที่ 4 - 6	ผนังสกัดหน้าเหนือช่องประตู เขียนภาพ พระมาลัยภาคเทวภูมิ พระมาลัยสนทนา ธรรมกับพระอินทร์ภายในลานพระเจดีย์ จุฬามณี ผนังแปเขียนภาพทศชาดกและ เทพชุมนุม ที่มุมทั้ง 4 เขียนภาพอสุก กรรมฐาน ผนังสกัดหลังเขียนภาพมาร ผจญ	ซัชชัย ยอดพิชัย ตำรวจพบ เดือน สิงหาคม พ.ศ.2546.
12.	วัดอ่างแก้ว	บางหว้า	ภาษีเจริญ	กรุงเทพฯ	ศาลาทำ น้ำ	รัตนโกสินทร์	เขียนภาพนรก-สวรรค์ ปัจจุบันรื้อไป แล้ว	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 126. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 174. ; ประทีป ชุมพล, จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษา ความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่ มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม, 64.
13.	วัดบางเตย		บึงกุ่ม	กรุงเทพฯ	ศาลา ธรรม สังเวช	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	เขียนภาพนรกสวรรค์ ตามแบบฝีมือพระ เทวาทินิมิต	สมเกียรติ เจริญผล ตำรวจพบ

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
14.	วัดชมภูเวก	ท่าทราย	เมือง	นนทบุรี	อุโบสถ	อยุธยา ตอนปลาย สันนิษฐานว่า วัดสร้างราว พ.ศ.2300	ผนังสกัดหลังเขียนภาพพระอดีตพุทธเจ้า ขนาดใหญ่ 2 องค์ ผนังแปเขียนเรื่องทศ ชาดก พระมาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี (สวรรค์) และนรกภูมิ ผนังสกัดหน้า เขียนเรื่องมารผจญ	น. ณ ปากน้ำ, จิตรกรรมสมัยอยุธยา ตอนกลางและตอนปลายระยะแรกสกุล ช่างนนทบุรี ณ วัดชมภูเวกและวัด ปราสาท (กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2530), 50 - 51.
15.	วัดสิงห์	บางคูเวียง	บางกรวย	นนทบุรี	ศาลา เอนกประ สงค์	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 พ.ศ.2539	ผนังตอนบนเขียนจิตรกรรมสีน้ำมันภาพ พระมาลัย ลำดับเรื่องจากภาคนรกภูมิ พระมาลัยภาคเทวภูมิ และภาคพระศรี อารีย์ รวม 14 ภาพ ตามแบบภาพพิมพ์ ชุด ศ.ธรรมกถิตี (ช่างชาวเชียงใหม่ ช่าง ประโยชน์และช่างศรีทวน วาด)	เด่นดาว ศิลปานนท์ สสำรวจพบ
16.	วัดพิชอุดม	พิชอุดม	ลำลูกกา	ปทุมธานี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	อุโบสถปั้นปูนเขียนสีประดับเป็นเรื่อง พระเจ้าเปิดโลก แสดงเรื่องพระมาลัยปาง โปรดนรก	เสรี อุ่นขวง, ปทุมธานี (กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2543), 183 – 185.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
17.	วัดพุทธไสสวรรคย์	ลำเภาล่อม	พระนคร ศรี อยุธยา	พระนคร ศรีอยุธยา	ตำหนัก พระพุทธ โฆษาจารย์	อยุธยา สมัย พระเพทราชา พ.ศ. 2231 - 2241	ผนังสกัดด้านเหนือเขียนเรื่องไตรภูมิ ผนัง สกัดด้านใต้เขียนเรื่องมารผจญ รามเกียรติ์ และพุทธประวัติ ผนังแปทิศตะวันตกเขียน เรื่องทศชาติ ทิศตะวันออกเขียนเรื่อง วรรณกรรมในพุทธศาสนาต่างๆ ช่องหนึ่ง เขียนเรื่องพระมาลัย โดยแบ่งภาพเป็น 2 ตอน ตอนล่างเป็นภาพพระมาลัย บิณฑบาตรและรับบัวแปลดอกจากชาย โขงใจ เหาะน้ำขึ้น ไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี ที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ตอนบนเป็นภาพพระ มาลัยสนทนากับพระอินทร์อยู่ภายในลาน พระเจดีย์จุฬามณี	เด่นดาว ศิลปานนท์ สารวพบ
18.	วัดลำเภาล่อม	ปากกราน	พระนคร ศรีอยุธยา	พระนคร ศรีอยุธยา	ศาลาการ เปรียญ (ต่อมาใช้ เป็นหอฉัน ภัตตาหาร)	รัตนโกสินทร์	จิตรกรรมบนพื้นไม้คอสองผนังสกัดด้าน ทิศเหนือเขียนภาพพระจุฬามณี พระมาลัย สนทนากับพระอินทร์ และพระพุทธเจ้า โปรดพุทธมารดา คอสองผนังสกัดด้านทิศ ใต้เขียนภาพพระมาลัยโปรดนรก ผนังแป ทิศตะวันออกและทิศตะวันตกเขียนเรื่อง เวสสันดรชาดก	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังจังหวัด พระนครศรีอยุธยา, หนังสือชุด จิตรกรรมไทยประเพณี, ชุดที่ 001, เล่ม ที่ 6 (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2538), 154-155.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
19.	วัดกลาง	นครหลวง	นครหลวง	พระนครศรีอยุธยา	มณฑป	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 4 - 5	ผนังมณฑปเขียนภาพพุทธประวัติ พระสาวก และวรรณกรรมในพุทธศาสนาอื่นๆ ที่ผนังด้านทิศตะวันออก ด้านบนเขียนภาพพระสาวก ตอนล่างด้านซ้ายเขียนเรื่องพุทธประวัติ ด้านขวาเขียนเรื่องพระมาลัยรับดอกบัวจากชายเข็ญใจ และเหาะนำขึ้นไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</u> , 11.
20.	วัดใหญ่ เทพนิมิตร์	สามไถ	นครหลวง	พระนครศรีอยุธยา	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์	ผนังสกัดหลังแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนบนเขียนภาพพระมาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี ตอนกลางเขียนภาพเทพชุมนุมพนมมือหันหน้าเข้าหาพระเจดีย์จุฬามณี ตอนล่างเขียนเรื่องรามเกียรติ์ ผนังแปตอนบนเขียนภาพเทพชุมนุม ตอนล่างเขียนเรื่องรามเกียรติ์ ผนังสกัดหน้าลบบภาพจิตรกรรมทิ้งไปแล้ว	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</u> , 166.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
21.	วัดกระแซง	กระแซง	บางไทร	พระนครศรีอยุธยา	ศาลาการเปรียญ	รัตนโกสินทร์ พ.ศ.2496	ผนังศาลาการเปรียญด้านทิศเหนือ บริเวณกกหน้าต่างและเหนือช่องหน้าต่างจำนวน 8 ห้อง เขียนเป็นภาพกองทัพ ประวัติองค์อุทเทมาลย์ ปรีสนาธรรม พระมัลโยสุภกรรมฐาน และพระพุทธรูปประวัติบางตอน เรื่องพระมัลโยแบ่งเป็น 3 ภาพระหว่างกกหน้าต่างด้านขวา-ซ้าย เขียนเป็นภาพชายเงี้ยวใจเก็บบัวจากสระ ถวายดอกบัวแก่พระมัลโย และพระมัลโยนำดอกบัวขึ้นไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณีที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ภาพเหนือช่องหน้าต่างเป็นภาพพระมัลโยสนทนาธรรมกับพระอินทร์ภายในลานพระเจดีย์จุฬามณีและภาพเทพบุตรพร้อมด้วยนางฟ้าบริวารเสด็จมาในอากาศ	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 7.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
22.	วัดบางปลาหมอ	น้ำเต้า	บางบาล	พระนครศรีอยุธยา	วิหารพระ พุทธ ไสยาสน์	รัตนโกสินทร์ วัดสร้าง พ.ศ.2345	ผนังสกัดด้านทิศเหนือ เบื้องพระบาท พระพุทธรไสยาสน์ เขียนภาพพระมาลัย ภาคเทวภูมิ ปัจจุบันวิหารพระพุทธร ไสยาสน์รื้อไปแล้ว	กรมศิลปากร, “รายงานการสำรวจ จิตรกรรมฝาผนัง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เล่ม 4, “ ม.ป.ท., 2523, 58. (อัคราณา)
23.	วัดม่วง	โพธิ์สาม ต้น	บางปะ หัน	พระนครศรีอยุธยา	วิหาร	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 พ.ศ.2444	ผนังสกัดหลังเขียนภาพพระมาลัยภาคเทว ภูมิ แสดงภาพพระมาลัยสนทนารธรรม กับพระอินทร์ อยู่ในลานพระเจดีย์ จุฬามณีเหนือยอดเขาพระสุเมรุ ผนังแป ตอนบนเขียนภาพเทพชุมนุม พุทธ ประวัติ ตอนล่างระหว่างช่องหน้าต่าง เขียนเรื่องทศชาติ ผนังสกัดหน้าเขียน ภาพมารผจญและพุทธประวัติ มีจารึกว่า เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ.2444	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังจังหวัด พระนครศรีอยุธยา</u> , 107.

มหาวิทยาลัยศิลปากร - สถาบันราชภัฏ

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
24.	วัดขนอนเหนือ	บ้านกรด	บางปะอิน	พระนครศรีอยุธยา	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 4 - 5	ผนังสกัดหลังเขียนเรื่องพระมาลัย ตอนบนเหนือช่องประตูเป็นภาพพระมาลัยภาคเทวภูมิ แสดงภาพพระมาลัยสนทนาธรรมกับพระอินทร์อยู่ภายในลานพระเจดีย์จุฬามณี เหนือยอดเขาพระสุเมรุ ตอนล่างระหว่างช่องประตูเขียนภาพพระมาลัยภาคคนรกภูมิ แสดงภาพพระมาลัยโปรดสัตว์นรก (นายเพชร เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย</u> , 132. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174. ; กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</u> , 21. ; ประทีป ชุมพล, <u>จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษาความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่มีต่อความเชื่อประเพณีและวัฒนธรรม</u> , 64.
25.	วัดตาลานใต้	บ้านใหญ่	ผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 พ.ศ.2446	ผนังสกัดหลังเขียนเป็นภาพพุทธประวัติ โดยมีภาพตอนเสด็จลงจากดาวดึงส์เป็นประธานที่กึ่งกลาง มีภาพพระมาลัยภาคเทวภูมิ (พระมาลัยสนทนาธรรมกับพระอินทร์อยู่ภายในลานพระเจดีย์จุฬามณี) แทรกอยู่ทางด้านขวาของผนังตอนบน ผนังแปดด้านขวาของพระประธานระหว่างช่องหน้าต่างเขียนภาพพระมาลัยโปรดนรก (นายเจิม เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย</u> , 133. ; กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</u> , 32 - 34.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
26.	วัดตาลานใต้	บ้านใหญ่	ผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	ศาลา	รัตนโกสินทร์	คอสองด้านแป๊ะทิกศิได้เขียนภาพพระเจดีย์จุฬามณี และพระมาลัยสนทนากับพระอินทร์อยู่ระหว่างเทพบุตร เทพธิดา ซึ่งเสด็จมาบูชาพระเจดีย์จุฬามณี ผนังตรงข้ามฝั่งทิกศเหนือเป็นภาพพระพุทธรูประวัดคอน โปรคพระพุทธรमारดา แวดล้อมด้วยเหล่าเทพบุตร เทพธิดา แสดงภาพสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	ประทีป ชุมพล, <u>จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษาความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม</u> , 64.
27.	วัดหนองโนเหนือ	หนองโนเหนือ	เมือง	สระบุรี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 4 - 5	ผนังสกัดหลังพระประธานแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนบนเขียนเรื่องพระมาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณีเหนือยอดเขาพระสุเมรุ เชิงเขาพระสุเมรุเป็นป่าหิมพานต์ แสดงเรื่องเวสสันดรชาดกตอนฉกษัตริย์ ตอนล่างเขียนเป็นผ้า幔ลายดอกไม้ร่วง ผนังแป๊ะเหนือช่องหน้าต่างเขียนเรื่องเวสสันดรชาดก ระหว่างช่องหน้าต่างเขียนเรื่องชาดก ผนังสกัดหน้าเหนือช่องประตูเขียนภาพมารผจญ ข้างช่องประตูเขียนเรื่องชาดก	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย</u> , 133. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
28.	วัดหนองขาวสูง	หนองขาว	เมือง	สระบุรี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 3	ผนังสกัดหลังแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนบนเขียนภาพพระมาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณีเหนือยอดเขาพระสุเมรุ เชิงเขาพระสุเมรุเขียนป่าหิมพานต์แทรกด้วยเรื่องเวศสันดรชาดก ตอนล่างเขียนเป็นพระพุทธรูปเจ้าเข้าสมาธิ 2 องค์ ด้านข้างเป็นลายดอกไม้ร่วง ผนังแปะเหนือช่องหน้าต่างเขียนเรื่องเวศสันดรชาดก ระหว่างช่องหน้าต่างด้านในเขียนภาพแจกันดอกไม้ นอกจากนั้นเขียนเรื่องพระพุทธรูปประวัติ จันทโครพ รามเกียรติ์ พระมาลัย โปรดนรก ผนังสกัดหน้าเหนือช่องประตูเขียนภาพมารผจญ ข้างช่องประตูเขียนเรื่องภาพต้นนารีผลและต้นกัลปพฤกษ์	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย, 133. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 174. ; ประทีป ชุมพล, จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษาความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม, 64. ; สน สีมাত্রัง “สัญลักษณ์และวิวัฒนาการภาพไตรภูมิและจักรวาลตามคติพุทธศาสนานิกายเถรวาทในจิตรกรรมฝาผนังไทย,” <u>อาษา</u> (เมษายน 2541) : 43. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวในประเทศไทย,” เอกสารโครงการวิจัยภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2536, 437. (อัคราเสนา)

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
29.	วัดพระพุทธบาท ราชวรวิหาร	ขุนโขลน	พระพุทธบาท	สระบุรี	วิหารคลัง บน	ราวรัชกาลที่ 4 - 5	ผนังสกัดหลังเขียนภาพพระสงฆ์ถวาย อัญชลีพระประธานที่กึ่งกลาง ตอนบน เป็นภาพพรหมถือฉัตรและเทพนม ผนัง แปดตอนล่างระหว่างช่องหน้าต่างเขียน ภาพวัตรปฏิบัติ ตอนบนเป็นภาพเทพ ชุมนุมแทรกในก้อนเมฆ ผนังก้นหน้า ตอนล่างเขียนภาพวัตรปฏิบัติของสงฆ์ ส่วนบนของภาพมีภาพพระอรหันต์เฝ้า ขึ้นไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี ตอนบน เหนือช่องประตูพระเขียนเป็นภาพมาลัย สนทนารธรรมกับพระอินทร์และพระศรี อาริยมตไศรยภายในลานพระเจดีย์จุฬ ามณี ได้พระเจดีย์มีจารึกว่า เขียนเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2498 คงเขียนซ่อมขึ้นใน ครั้งนั้น	เด่นดาว ศิลปานนท์ สํารวจพบ

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
30.	วัดสมุห ประดิษฐาราม	สวน ดอกไม้	เสาไห้	สระบุรี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาล ที่ 4	ผนังสกัดหลังตอนบนเขียนลายพุ่มข้าว บิณฑ์ ตอนล่างด้านซ้ายของพระประธาน เขียนภาพพระมาลัยโปรดนรก ด้านขวา แสดงภาพวิถีชีวิต ผนังแปะและผนังสกัด หน้าตอนบนเขียนลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ตอนล่างเขียนเรื่องชาดก	กรมศิลปากร, “รายงานการอนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังวัดสมุหประดิษฐาราม ตำบลสวนดอกไม้ อำเภอเสาไห้ จังหวัด สระบุรี, “ ม.ป.ท., ม.ป.ป., 42, 199, 224, 226, 262, 285 - 286. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวในประเทศไทย,” 438, 442.
31.	วัดโบสถ์แจ้ง	ตลาดน้อย	บ้านหม้อ	สระบุรี	วิหารคด	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 ประมาณ พ.ศ.2527 - พ.ศ.2529	ลำดับภาพจากวิหารคดด้านทิศตะวันออก เขียนภาพทศชาติ 10 ห้อง มหาชาติ 14 ห้อง พระพุทธรูปประวัติ 32 ห้อง และพระ มาลัย 14 ห้อง โดยเขียนด้วยสีน้ำมัน ตาม แบบภาพพิมพ์ชุด ส.ธรรมภักดี	กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.
32.	วัดม่วง	อินทร์บุรี	อินทร์บุรี	สิงห์บุรี	วิหาร	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 4 - 6	หน้าบันภายนอกด้านหน้า แบ่งภาพ ออกเป็น 2 ตอน ตอนบนเขียนภาพพระ มาลัยภาคเทวภูมิ ตอนล่างเป็นภาพพระ มาลัยภาคนรกภูมิ	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 135. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174. ; ประทีป ชุมพล, <u>จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษา ความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่ มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม</u> , 64.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
33	วัดท่ากฤษณา	หันคา	หันคา	ชัยนาท	ศาลาการเปรียญ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 ศาลาการเปรียญ สร้าง พ.ศ.2492 ขยาย พ.ศ.2510	พื้นไม้ผนังคอสองในประธานกว้าง 2 ห้อง ยาว 7 ห้องเริ่มเขียนภาพเวสสันดร ชาดกที่ผนังแปดด้านทิศใต้ช่อง ที่ 1 ถึง ผนังแปดด้านทิศเหนือช่องที่ 4 จำนวน 13 ภาพ ต่อด้วยจิตรกรรมพระมาลัยเขียน ตามแบบภาพพิมพ์ชุด ศ.ธรรมภักดี 5 ภาพ เป็นภาพปางนรกภูมิ 4 ภาพ ปาง เทวภูมิ 1 ภาพ	เด่นดาว ศิลปานนท์ ส้าราว
34.	วัดพิชัยนาวาส (วัดบ้านเข็ญ)	บ้านเข็ญ	หันคา	ชัยนาท	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์	ปัจจุบันหรืออุโบสถเดิมซึ่งเคยมีจิตรกรรม พระมาลัยไปแล้ว อุโบสถหลังใหม่เขียน เรื่องพระพุทธประวัติ	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 174.</u>

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
35.	วัดพิชัยนาวาส (วัดบ้านเข็ญ)	บ้านเข็ญ	หันคา	ชัยนาท	ศาลา อนนทประ สงค์	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 พ.ศ.2531	จิตรกรรมสีน้ำมัน เขียนภาพมาลัย 10 ภาพ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากภาพ พิมพ์ชุดศึกษานิธิ วัดพระเชตุพนวิมลมัง คลารามฯ พิมพ์เผยแพร่ เขียนเป็นภาพนุ รกรรมของเทวดา 7 องค์ ภาพพระ โพธิสัตว์เหาะไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี ภาพกลีดยุค และภาพชายเชิญใจถวาย ดอกบัวแก่พระมาลัย นอกจากนี้เขียน ภาพทศชาติ พาทุง เวสสันดรชาดก และ สุธนชาดก (ช่างอนุกุล ชาวเชียงใหม่ เป็นผู้เขียน สมัยพระครูประดิษฐ์ช่วยการ เป็นเจ้าอาวาส)	กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> ,174.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
36.	วัดประชุมธรรม (วัดทับนา)	บ้านเข็ญ	หันคา	ชัยนาท	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	จิตรกรรมสีน้ำมัน ผนังสกัดหน้าตอนบน เขียนเป็นเรื่องมหากนิษกรมณั และ มหาชาติ ตอนล่างเขียนเรื่องพระมาลัย ผนังแปะและผนังสกัดหลังตอนบนเขียน เรื่องเวสสันดรชาดก ตอนล่างเขียนเรื่อง พระมาลัย รวม 13 ภาพ ตามแบบภาพ พิมพ์ชุด ส. ชรรณภักดี	กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.
37.	วัดอุโบสถาราม (วัดโบสถ์ มโนรมย์)	สะแกกรัง	เมือง อุทัยธานี	อุทัยธานี	วิหาร	รัตนโกสินทร์	เขียนภาพพระมาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬา มณี	พลาดิสัย สัทธีชัยกิจ, <u>นำเที่ยวอุทัยธานี</u> (อุทัยธานี : สำนักพิมพ์สะแกกรัง, 2525), 35 - 36.
38.	วัดพร้าว	โพธิ์พระ ยา	เมือง	สุพรรณ บุรี	วิหาร	รัตนโกสินทร์ ประมาณ พ.ศ.2459	จิตรกรรมสีฝุ่นบนแผ่นไม้ เขียนเรื่องพระ มาลัย และพระพุทธรูปประวัติตอนแบ่งพระ บรมสารีริกธาตุ	รัตนมณี คันธฐากูร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน จังหวัดสุพรรณบุรี (สุพรรณบุรี : คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี, ม.ป.ป.)</u> , 10.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
39.	วัดไทรย์	ท่าพี่เลี้ยง	เมือง	สุพรรณบุรี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาล ที่ 4	ผนังสกัดหลังเขียนภาพพระมาลัยภาคเทว ภูมิ เป็นภาพพระมาลัยสนทนาศรรณกับ พระอินทร์ที่บริเวณพระเจดีย์จุฬามณี เหนือยอดเขาพระสุเมรุ ตอนล่างเป็นป่า หิมพานต์ ผนังแปะเหนือช่องหน้าต่างทั้ง 2 ข้าง เขียนเป็นภาพเทพชุมนุม มีเหล่า เทวดา พระอินทร์ ฤๅษี นักสิทธิ์ วิทยา ธรถือดอกไม้อะมาตยาบูชาพระเจดีย์จุฬ ามณี ผนังระหว่างช่องหน้าต่างไม่เขียน ภาพ (สันนิษฐานว่าช่างลาว เขียน)	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 137. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 174. ; ประทีป ชุมพล, จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษา ความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่ มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม, 64. ; รัตนมณี คันธฐากร, จิตรกรรมฝา ผนังในจังหวัดสุพรรณบุรี, 10.
40.	วัดแก้ว ตะเคียนทอง	ตะค่า	บางปลา ม้า	สุพรรณบุรี	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 พ.ศ.2500 (พ.ศ.2514)	จิตรกรรมบนพื้นไม้คอสองศาลาการ เปรียญเขียนเป็นภาพพระมาลัยภาคนรก ภูมิ ภาคเทวภูมิ และภาคพระศรีอารีย เมตไตรย ตามแบบภาพพิมพ์ชุดศึกษานิติ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามฯ พิมพ์ เผยแพร่ (ส. การวิชา หรือนายสำราญ การวิชา เขียน)	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 138. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 174. ; ประทีป ชุมพล, จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษา ความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่ มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม, 64. ; รัตนมณี คันธฐากร, จิตรกรรมฝา ผนังในจังหวัดสุพรรณบุรี, 11.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
41.	วัดน้อย	โคกคราม	บางปลา ม้า	สุพรรณ บุรี	มณฑป	รัตนโกสินทร์ พ.ศ.2450	เขียนเรื่องพระพุทธประวัติ เทพชุมนุม และพระมาลัย (อาจารย์สน ศุภนิมิตร ช่างพื้นบ้าน เขียน)	รัตนมณี คันธฐาภรณ์, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน จังหวัดสุพรรณบุรี</u> , 11.
42.	วัดสังฆโฆสิตา ราม	บ้าน แหลมบาง ปลาม้า	บางปลา ม้า	สุพรรณ บุรี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5	เขียนเรื่องพุทธประวัติ เทพชุมนุม พระ มาลัย ทศชาติ และกัณโฑปาหุง	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 139. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174. ; ประทีป ชุมพล, <u>จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษา ความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่ มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม</u> , 64. ; รัตนมณี คันธฐาภรณ์, <u>จิตรกรรมฝา ผนังในจังหวัดสุพรรณบุรี</u> , 11.
43.	วัดบ้านเลือก	บ้านเลือก	โพธาราม	ราชบุรี	กุฏิ (เดิม เป็นหอ สวดมนต์)	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 4 - 5	เสาและเพดานเขียนลายราชวัตร ผนัง ด้านบนโดยรอบเขียนภาพเทพชุมนุม หน้าต่างเขียนภาพพระมาลัยไปบูชาพระ เจดีย์จุฬามณี	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 141. ; กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1</u> , 186.
44.	วัดคองคาราม	คลอง ตากด	โพธาราม	ราชบุรี	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 พ.ศ.2448	แผ่นไม้กระดานคอสองใต้เพดานด้านทิศ ตะวันตกเขียนเรื่องพระมาลัยไปบูชาพระ เจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	สำนักพิมพ์สารคดี, <u>ราชบุรี</u> (กรุงเทพฯ : สารคดี, 2541), 431.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
45.	วัดคอน กระเบื้อง	คอน กระเบื้อง	โพธาราม	ราชบุรี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 4 - 5	ผนังคอสองใต้เพดานด้านทิศตะวันออก เขียนภาพพระมาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี และผนังคอสองใต้เพดานด้านทิศ ตะวันออก เขียนเป็นพระพุทธรูปประวัติ ตอนปรินิพพาน ผนังคอสองด้านข้างเป็น ภาพเทพชุมนุมหันหน้าไปทางที่ตั้งพระ เจดีย์จุฬามณี ภาพทั้งหมดน่าจะมีความ หมายถึงพระพุทธรูปประวัติตอนชาตวิภัง ปริวรรต	เด่นดาว ศิลปานนท์ สํารวจพบ.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
46.	วัดคอน กระเบื้อง	คอน กระเบื้อง	โพธาราม	ราชบุรี	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 5 - 6	ผนังคอสองเขียนเรื่องพุทธประวัติ เทพ ชุมนุม ประดิษฐานพระโมคคัลลานะ ภาพจับ รามเกียรติ์ และภาพพระมอญไปรคนรค ปัจจุบันภาพส่วนใหญ่ลบเลือนไป จึงมี การเขียนภาพขึ้นใหม่ ราว ๑ ปีที่ผ่านมา ภาพพระมอญไปรคนรคที่คอสองได้ เพดานด้านทิศตะวันตกยังคงเป็นฝีมือเดิม แต่ซ่อมแซมเพิ่มเติมขึ้นเล็กน้อย และวาด ภาพชุดพระมอญตามแบบภาพพิมพ์ชุด ศ. ธรรมกถุณี เพิ่มเติมขึ้นที่คอสองได้ ชายคากระเบื้องจำนวน 12 ช่องภาพ	คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและ จดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการ จัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวฯ, <u>วัฒนธรรม พัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิ ปัญญา จังหวัดราชบุรี</u> (กรุงเทพฯ : โรง พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543. พิมพ์ใน โอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ ชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542), 148.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
46.	วัดคอน กระเบื้อง	คอน กระเบื้อง	โพธาราม	ราชบุรี	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 5 - 6	ผนังคอสองเขียนเรื่องพุทธประวัติ เทพ ชุมนุม ประดิษฐานพระโมคคัลลานะ ภาพจับ รามเกียรติ์ และภาพพระมาลัยโปรดนรก ปัจจุบันภาพส่วนใหญ่ลบเลือนไป จึงมี การเขียนภาพขึ้นใหม่ ราว ๑ ปีที่ผ่านมา ภาพพระมาลัยโปรดนรกที่คอสองได้ เพดานด้านทิศตะวันตกยังคงเป็นฝีมือเดิม แต่ซ่อมแซมเพิ่มเติมขึ้นเล็กน้อย และวาด ภาพชุดพระมาลัยตามแบบภาพพิมพ์ชุด ศ. ธรรมกถึก เพิ่มเติมขึ้นที่คอสองได้ ชายคาระเบียงจำนวน 12 ช่องภาพ	คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและ จดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการ จัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวฯ, <u>วัฒนธรรม พัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิ ปัญญา จังหวัดราชบุรี</u> , 148.
47.	วัดปากท่อ	ปากท่อ	ปากท่อ	ราชบุรี	ศาลา เอนกประ สงค์	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	จิตรกรรมสีน้ำมัน เขียนบนเพดาน เป็น ภาพพุทธประวัติ ชาดก และพระมาลัย ภาพพระมาลัยเขียนเป็นปางโปรดนรก จำนวน 8 ภาพ ตามแบบพระบฏ (ภาพ พิมพ์) ของ ศ.ธรรมกถึก (นายโอกาส ช่าง ชาวปากท่อ เขียน)	กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174. ; ประทีป ชุมพล, <u>จิตรกรรมฝาผนังภาค กลาง : กรณีศึกษาความสัมพันธ์กับ วรรณคดีและอิทธิพลที่มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม</u> , 64.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
48.	วัดโรงเข้	ไร่ส้ม	เมือง	เพชรบุรี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 6 พ.ศ.2465	เขียนจิตรกรรมเฉพาะผนังสกัดหน้า ตอนบนเขียนภาพเทพชุมนุม และพุทธ ประวัติตอนมารวิชัย ผนังระหว่างช่อง ประตู เขียนภาพภิกษุปลงอสุภะ พระ มาลัยและพระเนมิราชเสด็จเยี่ยมเมือง นรก และสุบินกุมาร (นายหวน ครูพิณ ครูเลิศ เขียน)	กรมศิลปากร, “รายงานการสำรวจ จิตรกรรมฝาผนัง จังหวัดเพชรบุรี,” ม.ป.ท., 2533, ไม่ปรากฏเลขหน้า. (อัด สำเนา); กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนัง ในประเทศไทย</u> , 143.
49.	วัดกุฎี	บางเค็ม	เขาชัย	เพชรบุรี	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 7 พ.ศ.2469	จิตรกรรมบนแผ่นไม้คอสองศาลาการ เปรียญหลังเก่าสร้าง พ.ศ.2469 ถอดมา เก็บรักษาในศาลาหลังใหม่ซึ่งสร้างขึ้นใน พ.ศ.2505 แผ่นไม้ด้านสกัดเดิมเข้าใจว่า ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเขียนภาพพระ มาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี ด้านแป ทิศใต้เขียนเรื่องมหานรกทั้ง 8 ด้านสกัด ทิศตะวันตกเขียนเรื่องเมืองพระขม และ ด้านแปทิศเหนือเขียนเรื่องอสุภกรรมฐาน และพุทธประวัติปางป่าเลไลยก์	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 144. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174. ; ประทีป ชุมพล, <u>จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษา ความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่ มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม</u> , 64.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
50.	วัดโพธิ์กรุ	ท่าช้าง	บ้านลาด	เพชรบุรี	ศาลาราย	รัตนโกสินทร์ วัดสร้าง พ.ศ.2325	แผ่นไม้คอสองสกัดหน้าเขียนเรื่องพระ มาลัยปางเทวภูมิผนังแปลด้านทิศเหนือ และทิศใต้ เขียนเรื่องเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ ฝ้ายปักนกเขียนภาพนรกและพระ มาลัยโปรดสัตว์นรก ปัจจุบันภาพพระ มาลัยและสัตว์นรก ชำรุดเสื่อมหายไป ทั้งหมด	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 145. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 171. ; กรมศิลปากร, จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1, 187. ; กรมศิลปากร, “รายงานการ สำรวจจิตรกรรมฝาผนัง จังหวัดเพชรบุรี ” 298-310. ; ประทีป ชุมพล, จิตรกรรมฝาผนังภาคกลาง : กรณีศึกษา ความสัมพันธ์กับวรรณคดีและอิทธิพลที่ มีต่อความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม, 64.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
51.	วัดเกรียงไกร กลาง	เกรียงไกร	เมือง	นคร สวรรค์	วิหาร	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาล ที่ 4	เขียนจิตรกรรมเฉพาะบริเวณผนังเหนือ กรอบประตูหน้าต่าง ผนังสกัดหลังเขียน ภาพพระมาลัยสนทนาศรรณกับพระ อินทร์ที่ลานพระเจดีย์จุฬามณี ผนังแป เขียนภาพเทพชุมนุมแถวเดียว อยู่ ระหว่างช่อดอกไม้ ตอนบนของ ภาพเขียนเป็นลายเฟื้องอุบะ ลายม่านและ สิ่งของมงคลของจีน ผนังสกัดหน้าเขียน ภาพमारผจญ	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 145. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.
52.	วัดอินทาราม	พยุหคีรี	พยุหคีรี	นคร สวรรค์	ศาลา ธรรม สังเวช	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	จิตรกรรมสีน้ำมัน ผนังด้านหลังทิศ ตะวันตกเขียนภาพพระมาลัยโปรดคนรก 7 ภาพ ตามแบบภาพพิมพ์ชุด ส. ธรรมภักดี (ช่างพินกร สาธุเม บ้านเลขที่ 422 ต.ปง คำ อ.ฝาง จังหวัดเชียงใหม่ วาด)	กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.
53.	วัดดอน ช้างเผือก	แม่สอด	แม่สอด	ตาก	วิหาร	รัตนโกสินทร์	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 46. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.	

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
54.	วัดฝักราก (ฝักราก)	แม่พูน	ลับแล	อุตรดิตถ์	วิหาร	รัตน โกสินทร์	ผนังสกัดด้านหน้าเหนือช่องประตูเขียนภาพแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนล่างด้านซ้ายเขียนภาพพระมาลัยโปรดนรกและสนทนากับพระยมราช ด้านขวาเขียนภาพชายเชิญใจกับดอกบัว ถวายแก่พระมาลัย พระมาลัยนำขึ้นไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี และภาพตอนบนเขียนเป็นภาพพระมาลัยสนทนากับพระอินทร์ที่ลานพระเจดีย์จุฬามณี	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน <u>ประเทศไทย</u> , 147. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.
55.	วัดห้องลับแล	ฝายหลวง	ลับแล	อุตรดิตถ์	วิหาร	รัตน โกสินทร์ ราวรัชกาล ที่ 6 - 8	ผนังสกัดหน้าเหนือช่องประตูเขียนภาพเรียงเป็น 2 แถว แถวบนเขียนภาพพระมาลัยรับบัวจากชายเชิญใจและภาพนรกแถวที่ 2 เขียนเรื่องเวสสันดรชาดก	กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
56.	วัดใหม่ (วัดประทับ)	ฝายหลวง	ลับแล	อุตรดิตถ์	วิหาร	รัตนโกสินทร์ รัชกาล ปัจจุบัน พ.ศ.2508	มีภาพจิตรกรรมเฉพาะผนังแปะเหนือช่อง หน้าต่างด้านทิศใต้ เขียนเรื่องพระมาลัย และเวสสันดร ช่องที่ 1 เขียนภาพพระ มาลัยภาคกรกฎมี มีคำบรรยายได้ภาพว่า “มาลัยหนึ่ง 50 พระกาลา” ช่องที่ 2 เขียน ภาพพระมาลัยภาคเทวภูมิ มีคำบรรยายว่า “มาลัยสอง 70 พระกาลา” (กล่าวหน้าวงศ วาร เขียน)	เด่นดาว ศิลปานนท์ สํารวจพบ
57.	วัดพระธาตุ พลแพง	นาแซง	หล่มเก่า	เพชรบูรณ์	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ ศาลาสราง ประมาณ พ.ศ.2496	ผนังศาลาด้านทิศใต้ก่ออิฐถือปูน ผนัง ตอนบนเหนือหน้าต่างเขียนภาพพระพุทธ ประวัติตอนโปรดพระพุทธมารดา เสด็จ ลงจากดาวดึงส์ และเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ ผนังระหว่างช่องหน้าต่างเขียน เรื่องพระมาลัย (เขียนโดย บ.รัตน์ ศิริชัย (ไอเดียศิลป์)	กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจ ภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,“ ม.ป.ท., 2538, ไม่ ปรากฏเลขหน้า. (อค์สำเนา)

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
58.	วัดศรีภูมิ	บ้านดู่	หล่มสัก	เพชรบูรณ์	อุโบสถ	วัดสร้าง พ.ศ.2231	จิตรกรรมฝาผนังภายในปรากฏที่ผนัง สกัดหน้า เขียนเรื่องพระมาลัยและพุทธ ประวัติ โดยภาพบนเขียนภาพพระมาลัย ไปนมัสการพระเจดีย์จุฬามณี ผนัง ตอนล่างเบื้องซ้ายเขียนภาพ มหาภิเนษกรรมและผจญธิดาพญามาร ผนังตอนกลางเขียนเรื่องมารวิชัย และ ผนังเบื้องซ้ายเขียนเรื่องพระมาลัยโปรด นรก	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 147. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาค อีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย, “ไม่ ปรากฏเลขหน้า.
59.	วัดราชบูรณะ	ในเมือง	เมือง	พิษณุโลก	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาล ที่ 3 - 4	จิตรกรรมบนพื้นไม้บริเวณแผงหน้าบัน ด้านในเขียนภาพพระมาลัยภาคเทวภูมิ	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 147. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.
60.	วัดเกาะแก้ว	จอมทอง	เมือง	พิษณุโลก	วิหาร	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 4 - 5	ภาพเขียนสีประดับปูนปั้นหน้าบันวิหาร ด้านหน้า (ทิศตะวันออก) เป็นเรื่องพุทธ ประวัติตอนเสด็จลงจากดาวดึงส์ ด้านหลัง (ทิศตะวันตก) เป็นเรื่องพระ มาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ พระมาลัยโปรดนรก และ โปรดอุบาสก อุบาสิกา	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 148. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
61.	วัดสุวรรณาราม	ป่าแดง	เมือง	แพร่	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลปัจจุบัน ราว พ.ศ.2536	อุโบสถหลังเก่าซึ่งมีภาพจิตรกรรมพระ มลัย นายจมเขียนเมื่อ พ.ศ.2481 ปัจจุบันรื้อไปแล้ว อุโบสถหลังใหม่เขียน ภาพจิตรกรรมสีน้ำมัน โดยผนังสกัด เขียนเป็นภาพพระพุทธประวัติ ผนังแป เหนือช่องหน้าต่างแบ่งเป็น 3 แถว แถว บนเขียนภาพเทพชุมนุม แถวกลางเขียน ภาพพระธาตุประจำปีเกิด แถวล่างช่อง แรกเขียนภาพพระมลัยโปรดนรก ต่อ ด้วยเรื่องเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 148. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 174.
62.	วัดกวีรัตน์ (วัดบ้านแค)	นาจักร	เมือง	แพร่	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 8 พ.ศ.2478	ผนังแปเหนือช่องหน้าต่างเขียนเรื่องพระ มลัย และเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ ช่อง ที่ 1 เขียนภาพพระลัทธิภาคเทวภูมิ เป็น ภาพพระมลัยรับบัวจากมาณพชาย และ นำขึ้นไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ มีคำบรรยายใต้ภาพว่า “มลัยดั้น” ช่องที่ 2 เป็นภาพพระมลัย โปรดนรก มีคำบรรยายว่า “มลัยปลาช” (หมื่นสุวรรณวงษ์ เขียน)	เด่นดาว ศิลปานนท์ สํารวจพบ

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
63.	วัดบ้านก่อ		วังเหนือ	ลำปาง	วิหาร	รัตนโกสินทร์	ผนังสกัดหน้าเขียนเรื่องพระมาลัยโปรด นรก ผนังด้านหลังทิศเหนือเขียนภาพพระ มาลัยภาคเทวภูมิ ต่อด้วยเรื่องเวสสันดร ชาดก ฝีมือช่างพื้นเมือง	ภาณุพงศ์ เลหาสม, <u>จิตรกรรมฝาผนัง ล้านนา</u> (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมือง โบราณ, 2541), 158 - 159.
64.	วัดพระธาตุ หริภุญชัย	ในเมือง	เมือง	ลำพูน	วิหารพระ ทันใจ	รัตนโกสินทร์		กรมศิลปากร, <u>วัดหลวงสมัยรัตนโกสินทร์</u> , 281.
65.	วัดดวงดี		เมือง	เชียงใหม่	วิหาร	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 เขียนราว พ.ศ.2500	จิตรกรรมสีน้ำมันภาพพระมาลัยโปรด นรก ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพพิมพ์ ฝีมือหม่อมเวชกร ในภาพพิมพ์ชุด เวสสันดรชาดก	ภาณุพงศ์ เลหาสม, <u>จิตรกรรมฝาผนัง ล้านนา</u> , 168.
66.	วัดปราสาท		เมือง	เชียงใหม่	วิหาร	รัตนโกสินทร์	จิตรกรรมเทคนิคลายปิดทองบนพื้นรัก แดงบริเวณผนังห้องทำวิหาร เขียนเรื่อง พระพุทธรูปประวัติ ภาพพระมาลัยภาคเทว ภูมิ เขียนแทรกในพุทธรูปประวัติตอนท้าว จตุโลกบาลถวายบาตร	บัณฑิต เนียมทรัพย์ สํารวจพบ
67.	วัดสันหลวง	สันนาเม็ง	สันทราย	เชียงใหม่	วิหาร			กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.
68.	วัดร่องสัก	สันนาเม็ง	สันทราย	เชียงใหม่	วิหาร			กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
69.	วัดพระเจ้า เหลื่อม		หางดง	เชียงใหม่	ศาลาราย	รัตนโกสินทร์ รัชกาลปัจจุบัน	จิตรกรรมสีน้ำมัน ภาพพระมาลัยภาคเทว ภูมิและนรกภูมิ ลักษณะภาพเลียนแบบ ภาพพิมพ์ชุด ส. ธรรมภักดี	อุดม รุ่งเรืองศรี, “นรก,” <u>สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ 6 (2542) :</u> 3044 - 3047. ; มณฑิรา รัตนบุตร, “มาลัยโปรดโลก,” <u>สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ 10 (2542) :</u> 5150.
70.	วัดโชค (ทิมทาราม)	ท่าประดู่	เมือง	ระยอง	อุโบสถ	วัดสร้าง พ.ศ.2007		กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 153.</u> ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม, 174.</u>
71.	วัดสายวาริ	เกาะ จันทร์	เกาะ จันทร์	ชลบุรี	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 ราว พ.ศ.2535 - 2536	ผนังด้านบนเขียนภาพปฐมสมโพธิและ พระมาลัย ผนังด้านทิศตะวันตกเขียน เป็นเรื่องพระมาลัยตามแบบภาพพิมพ์ชุด ส.ธรรมภักดี จำนวน 10 ภาพ	เด่นดาว ศิลปานนท์ สํารวจพบ

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
72.	วัดบูรณ (วัดบูรพ์)	ในเมือง	เมือง	นครราช สีมา	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ ราวหลังรัชกาล ที่ 5	จิตรกรรมสีน้ำมันบนแผ่นสังกะสีปิดบน ไม้คอสอง เป็นของศาลาการเปรียญหลัง เก่า นำมาติดตั้งยังศาลาหลังใหม่ เขียน เรื่องพุทธประวัติ พระมาลัย อสุก กรรมฐาน และพระยาภาคีเอก ภาพวาง สลับไม่เป็นลำดับ	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 155. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 174. ; ไพโรจน์ สโมสร, จิตรกรรมฝาผนังอีสาน (ขอนแก่น : ศูนย์ วัฒนธรรมขอนแก่น, 2532), 152. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการ สำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวใน ประเทศไทย,” 41, 52.
73.	วัดหลักร้อย	ปรุใหญ่	เมือง	นครราช สีมา	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ อายุราว 50 ปี	กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 174.	

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
74.	วัดหน้าพระธาตุ	ตะคุ	ปักธงชัย	นครราชสีมา	วิหาร	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาล ที่ 5	ผนังแปเขียนเรื่องทศชาติ ภาพพระมาลัย โปรดนรกเขียนแทรกอยู่ในเรื่องพระเนมิ ราช และผนังภายนอกผนังตอนบนเหนือ ขอบประตูเป็นภาพพระมาลัยไปนมัสการ พระเจดีย์จุฬามณี	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 156. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 174. ; กรมศิลปากร, จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1, 187. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวใน ประเทศไทย,” 43, 59. ; ธวัช ปุณโณทก , “stupedaimwathnanaphradu : phapfaphang,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน 15 (2542) : 5442.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
75.	วัดปทุมคงคา	นอกออก	ปึกธงชัย	นครราชสีมา	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 พ.ศ.2525	ผนังสกัดหน้าและผนังด้านข้างเขียนเรื่องพุทธประวัติอยู่ภายในช่องสี่เหลี่ยม มีคำบรรยายใต้ภาพ ผนังสกัดหลังเขียนภาพพระมาลัยเสด็จไปนมัสการพระจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีเหล่าเทวดาหะมานนมัสการพระเจดีย์	สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวในประเทศไทย,” 43, 59.
76.	วัดมกุฏกษัตริยาราม (วัดตะกุด)	จิว	ปึกธงชัย	นครราชสีมา	ศาลาการเปรียญ	รัตนโกสินทร์ ประมาณ พ.ศ.2467	แผ่นไม้คอสองใต้เพดานและชายคาเขียนเป็นเรื่องประวัติพระสาวก มีคำบรรยายภาพ เช่น ประวัติพระกัสสปะ โมคคัลลานะ พระมาลัย	บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
77.	วัดทองกลาง น้อย	ตะหนิง	บัวใหญ่	นครราชสีมา	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ พ.ศ.2471	ภาพภายในผนังสกัดหลังเขียนภาพพระ สาวกนั่งพนมมือ จากหลังเขียนเป็น ผ้าม่าน ผนังสกัดหน้าตอนบนเขียนภาพ อดีตพุทธ ผนังริมประตูด้านขวาเขียน เรื่องนรกภูมิ ด้านขวาเขียนเรื่องพระ มาลัย ไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี ผนังแป เขียนเรื่องพระพุทธประวัติและพระมาลัย โดยผนังด้านซ้ายพระประธานห้องที่ 1 เขียนภาพพระมาลัยรับดอกบัวจากชาย เชิญใจ ผนังด้านขวาพระประธานห้องที่ 4 เขียนภาพพระมาลัยกำลังบิณฑบาต (ภาพภายในเขียนโดย มหาชื่น)	บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการ สำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า.
78.	วัดโนนประคู้	โพนทอง	บัวใหญ่	นครราชสีมา	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ วัดสร้าง พ.ศ.2461	ผนังภายนอก เขียนเรื่องเจ้าเจ็ดทนะน พระมาลัย รามเกียรติ์ จันทโครพ และ ยักษ์ (พระอริการแจ้ง นายบุญ นายเชื้อ เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 157.</u> ; ไพโรจน์ สโมสร, <u>จิตรกรรมฝาผนังอีสาน, 152.</u>

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
79.	วัดบ้านดอนใหญ่	ดอนใหญ่	คง	นครราชสีมา	ศาลาการเปรียญ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	จิตรกรรมสีน้ำมันบนแผ่นไม้คอสอง จำนวน 35 ช่องภาพ เขียนภาพพระมาลัย ตามแบบภาพพิมพ์ชุด ส. ธรรมภักดี 14 ช่อง ภาพ ฎีกาพาหุ 8 ช่องภาพ และพระ เวสสันดรชาดก 13 ช่องภาพ	บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการ สำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า.
80.	วัดพระธาตุสามหมื่น	บ้านแก้ง	ภูเขียว	ชัยภูมิ	กำแพงแก้วรอบพระธาตุ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	ภาพปูนปั้นนูนสูงระบายสีเรื่องชาดก เวสสันดร พุทธประวัติ และพระมาลัย ภาพดังกล่าวไม่เคร่งครัดในการลำดับ ขั้นตอน บางภาพพระนุปีสร้าง พ.ศ.2505 บางแห่งมีการบูรณะขึ้นใหม่ในปี พ.ศ.2535	สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวใน ประเทศไทย,” 32 - 33.
81.	วัดท่าเรือ	นาโพธิ์	นาโพธิ์	บุรีรัมย์	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ อุโบสถสร้าง พ.ศ.2454	ผนังภายนอก ผนังแปดด้านขวาเขียนเรื่อง เวสสันดรชาดก และพระมาลัยนมัสการ พระเจดีย์จุฬามณีและพระมาลัยโปรด นรก ภาพภายในผนังสกัดหน้าเหนือขอบ ประตูเขียนเรื่องพระมาลัยนมัสการพระ เจดีย์จุฬามณี (อาจารย์สุเทพ สิงหนามัส เขียนซ่อมภาพเก่า พ.ศ.2508)	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 157. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวในประเทศไทย,” 72.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
81.	วัดท่าเรือ	นาโพธิ์	นาโพธิ์	บุรีรัมย์	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ อุโบสถสร้าง พ.ศ.2454	ผนังภายนอก ผนังแปลนด้านขวาเขียนเรื่อง เวสสันดรชาดก และพระมาลัยนมัสการ พระเจดีย์จุฬามณีและพระมาลัยโปรด นรก ภาพภายในผนังสกัดหน้าเหนือขอบ ประตูเขียนเรื่องพระมาลัยนมัสการพระ เจดีย์จุฬามณี (อาจารย์สุเทพ สิงหนาม เขียนซ่อมภาพเก่า พ.ศ.2508)	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 157. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวในประเทศไทย,” 72.
82.	วัดกลาง	ประโคน ชัย	ประโคน ชัย	บุรีรัมย์	กุฏิ	รัตนโกสินทร์ วัดสร้าง พ.ศ.2410	เขียนภาพพระมาลัย เวสสันดรชาดก ผล ของบุญและบาป พระพุทธประวัติ	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 158. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175.
83.	วัดท่าเรือ	หนองหว้า	พุทไธสง	บุรีรัมย์	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ วัดสร้าง พ.ศ.2455 - 2457	เขียนภาพพุทธประวัติ พระมาลัย และ ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน	ไพโรจน์ สโมสร, จิตรกรรมฝาผนัง อีสาน, 152. ; ไพโรจน์ สโมสร, “สุ ปเต็ม (จิตรกรรม),” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน 15 (2542) : 5390.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
84.	วัดบรมคงคา	บ้านแขวง	พุทไธสง	บุรีรัมย์	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 พ.ศ.2409	ผนังภายนอกด้านหลังเขียนภาพพระ มาลัยไปสักการะพระเจดีย์จุฬามณีและ พระมาลัยโปรดนรก	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 158.</u> ; ไพโรจน์ สโมสร, <u>จิตรกรรมฝาผนังอีสาน, 152.</u> ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจ ภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า.
85.	วัดราษฎร์ศิริ	ในเมือง	เมือง ร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 พ.ศ.2508	เขียนภาพพระพุทธประวัติ เวสสันดร ชาดก พระมาลัย และเทพชุมนุม ภาพ พระมาลัยเขียนที่ผนังแปดด้านขวาระหว่าง ช่องหน้าต่าง เขียนภาพพระมาลัย นมัสการพระเจดีย์จุฬามณีและพระมาลัย โปรดนรก (อาจารย์ศิลป์ ช่างมานิตย เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 158.</u> ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม, 175.</u> ; กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1, 188.</u> ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
86.	วัดxonแก่น เหนือ	xonแก่น	เมือง ร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 พ.ศ.2428	ผนังสกัดหน้าภายนอก หน้าจั่วเขียนภาพ ราหูอมพระอาทิตย์ ถัดลงมาเป็นภาพ พระมาลัยเสด็จไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี (มีจารึกอักษรไทยน้อยบอกปีสร้างจุล ศักราช 1247) ถัดลงไปเป็นภาพพุทธ ประวัติตอนมารผจญ	ลักขณา จินดาวงษ์, <u>ลิมที่มีอุปแต้มใน จังหวัดร้อยเอ็ด (ร้อยเอ็ด : ศูนย์ วัฒนธรรมร้อยเอ็ด, ม.ป.ป.)</u> , 79.
87.	วัดคูเมือง	คูเมือง	เมืองสุวรรณ	ร้อยเอ็ด	อุโบสถ		กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 175.	
88.	วัดบ้านประดู่ชัย	นิเวศน์	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 6 พ.ศ.2464	ผนังมุขหน้าด้านนอกเขียนเป็นภาพพระ มาลัยไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณีและพระ มาลัยโปรดคนรก (นายสี สมุด นายสุ่ย สู่มมาตย เขียน มีจารึกที่ขอบประตูว่า พ.ศ.2464 นายสีสมุด เป็นช่างแต้มภาพ กับจารึกชาหอม)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 159. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 175. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาค อีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ ปรากฏเลขหน้า. ; ลักขณา จินดาวงษ์, <u>ลิมที่มีอุปแต้มในจังหวัดร้อยเอ็ด</u> , 90.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
89.	วัดมาลาภิรมย์	เชียงใหม่	โพธิ์ชัย	ร้อยเอ็ด	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ วัดสร้าง พ.ศ.2435	เขียนจิตรกรรมเฉพาะผนังภายนอก ผนัง แปดด้านขวาเขียนภาพพระมาลัยภาคเทว ภูมิ แสดงภาพพระเจดีย์จุฬามณีและพระ มาลัยอยู่กึ่งกลาง ทั้ง 2 ข้าง มีพระอินทร์ เทพบุตรและบริวารถือดอกบัวหะมา นมัสการพระเจดีย์เรียงรายไปเป็นแถว	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 159. ; ไพโรจน์ สโมสร, จิตรกรรมฝาผนังอีสาน, 48, 81, 153, 196 - 197. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; ไพโรจน์ สโมสร, “อุปเต้ม (จิตรกรรม),” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน : 5390.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
90.	วัดไตรภูมิ (วัดไตรภูมิ คณาจารย์)	หัวโทน	สุวรรณ ภูมิ	ร้อยเอ็ด	อุโบสถ	รัตน โกสินทร์ อายุราว 100 ปี	ผนังแปะซ้าย (ทิศเหนือ) ภายในห้องที่ 2 เขียนภาพพระมาลัยภาคเทวภูมิ	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 159. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 175. ; กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1</u> , 188. ; ไพโรจน์ สโมสร, <u>จิตรกรรมฝา ผนังอีสาน</u> , 48. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาควิชาวันออกเฉียงเหนือ (ภาค อีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ ปรากฏเลขหน้า. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวในประเทศไทย,” 128 - 129, 145. ; ลักขณา จินดาวงษ์, <u>ลิมที่มีอุปเต็มในจังหวัดร้อยเอ็ด</u> , 104.
91.	วัดจักรวาลภูมิ พินิจ	หนอง หมื่นถ่าน	อาจ สามารถ	ร้อยเอ็ด	อุโบสถ	รัตน โกสินทร์ อุโบสถสร้าง พ.ศ.2452	ผนังสกัดหน้าภายนอก บริเวณบนสุด ของจั่วเขียนภาพเจดีย์จุฬามณี พระมาลัย พระอินทร์ และเหล่าเทพบุตรเสด็จมา บูชาพระเจดีย์จุฬามณี ถัดลงมาเขียนภาพ พุทธประวัติตอนมารผจญ	ลักขณา จินดาวงษ์, <u>ลิมที่มีอุปเต็มใน จังหวัดร้อยเอ็ด</u> , 126.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
92.	วัดใหญ่ ศรีมหาธาตุ	พระเจ้า	กิ่งอำเภอ เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ อุโบสถสร้าง พ.ศ.2454-2464	เพดานเขียนภาพพระมาลัยถือดอกบัว กำลังเหาะขึ้นไปบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อนำดอกบัวไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี รายล้อมด้วยเทพ หัตถ์พนมถือดอกบัว พระอาทิตย์ทรงรถเทียมราชสีห์ พระจันทร์ทรงราชรถเทียมม้า พระอินทร์ ท่ามกลางคาราน้อยใหญ่	ลักษณ์ จินดาวงษ์, ธีรพงษ์ จตุรพณิชย์ สำรวจ พบ
93.	วัดทุ่งศรีเมือง	ในเมือง	เมือง	อุบลราช ธานี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ อุโบสถสร้าง รัชกาลที่ 3	ผนังภายในเขียนภาพพระพุทธประวัติ และเวสสันดรชาดก ผนังแปลนซ้าย เหนือช่องหน้าต่างติดฐานชุกชีเขียนภาพ พระมาลัยไปนมัสการพระเจดีย์จุฬามณี	บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการ สำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวใน ประเทศไทย,” 254, 284.
94.	วัดบ้านนาควาย	ในเมือง	เมือง	อุบลราช ธานี	อุโบสถ		ผนังมุขหน้าอุโบสถเขียนเรื่องพุทธ ประวัติตอนมารผจญและพระมาลัยภาค นรกภูมิ	กรมศิลปากร, “โครงการอนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังเร่งด่วนในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6,” 2529, 49. (อัดสำเนา)

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
95.	วัดกลางเขมรราช	เขมรราช	เขมรราช	อุบลราชธานี	วิหาร	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 วิหารสร้าง พ.ศ.2509	ผนังภายในเหนือช่องหน้าต่างเขียนเรื่องพระมาลัยภคนรกภูมิ ภาคเทวภูมิ และภาคพระศรีอารีย์ จำนวน 21 ช่องภาพ โดยได้รับอิทธิพลจากภาพพิมพ์ชุด ส.ธรรมภักดี ผนังระหว่างช่องหน้าต่างเขียนภาพเวสสันดรชาดก 14 ช่องภาพ (ผนังด้านหน้าชำรุดไม่เต็มเรื่องเนื่องจากมีการทาบขยายผนัง)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย</u> , 160. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 175. ; ไพโรจน์ สโมสร, <u>จิตรกรรมฝาผนังอีสาน</u> , 154. ; บริษัทมรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; ไพโรจน์ สโมสร, “สุปแต่้ม (จิตรกรรม),” <u>สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน</u> : 5397.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
96.	วัดราสีหาราม	บุง	อำนาจ เจริญ	อำนาจ เจริญ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ สร้างอุโบสถ พ.ศ.2468 - 2471	เขียนภาพพระเจดีย์จุฬามณี พระพุทธ ประวัติ พระมาลัยโปรดนรก พระ เวสสันดรชาดก และพระอินทร์	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 160. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาค อีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ ปรากฏเลขหน้า. ; ไพโรจน์ สโมสร, “อุ บแต้ม (จิตรกรรม),” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน : 5397.
97.	วัดยางช้าง	อำนาจ	กิ่งอำเภอ ลืออำนาจ	อำนาจ เจริญ	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์	ผนังภายนอกและภายในเขียนภาพพระ พุทธประวัติ พระมาลัย และเวสสันดร ชาดก โดยผนังสกัดหน้าภายนอกแถว ล่างสุดเขียนเรื่องพระมาลัยโปรดนรก	บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการ สำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวใน ประเทศไทย,” 259, 305.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
98.	วัดสระบัวแก้ว	บ้านวัง คูณ	หนอง สองห้อง	ขอนแก่น	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์	เขียนภาพพระมาลัยโปรดนรก	ไพโรจน์ สโมสร, จิตรกรรมฝาผนัง อีสาน, 211. ; สุมาลี เอกชนนิคม, ฐบ แต่่มในสิมอีสานงานศิลป์สองฝั่งโขง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2548), 107.
99.	วัดเหนือ (วัดศรีบุญเรือง)	กาฬสินธุ์	เมือง	กาฬสินธุ์	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	ฝาผนังเหนือขอบประตูหน้าต่างเขียน เรื่องพระพุทธประวัติ เวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ และพระมาลัยหมั้น มาลัยแสน	บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการ สำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่อนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
100.	วัดพุทธสีมา	ฝั่งแดง	ธาตุพนม	นครพนม	อุโบสถ	รัตน โกสินทร์ อุโบสถมีจารึก ว่า ได้รับ พระราชทาน วันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2462	ผนังด้านนอกเขียนภาพพระมาลัยภาค นรกภูมิ (จารย์คุณ และจารย์สุข วาด)	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 162. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175. ; กรมศิลปากร, “โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง เร่งด่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6,” 120. ; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและ จดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการ จัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวฯ . <u>วัฒนธรรม พัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์ เอกถัมภ์และภูมิ ปัญญา จังหวัดนครพนม</u> (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544. พิมพ์ใน โอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ ชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542), 128.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
101.	วัดโพธิ์ท่า	น้ำก้า	ธาตุพนม	นครพนม	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 8 พ.ศ.2482	ภายในเขียนภาพพระพุทธประวัติ พระ มาลัย สุริวงส์ และรามเกียรติ์ ผนังสกัด หลังตอนล่างด้านขวาเขียนภาพพระมาลัย โปรดนรก ด้านซ้ายเป็นภาพพระมาลัย รับบัวจากชายเข็ญใจ ตอนบนเป็นภาพ พระมาลัยเสด็จไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และสนทนาธรรม กับพระอินทร์ (นายสี นายบุญปัน ชะ ปราณ เขียน)	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 162. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175. ; ไพโรจน์ สโมสร, จิตรกรรมฝาผนังอีสาน, 47 - 48, 194 - 195. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและ จดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการ จัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวฯ, วัฒนธรรม พัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์ เอกถัมภ์และภูมิ ปัญญา จังหวัดนครพนม, 126, 131. ; สุมาลี เอกชนนิยม, ฐานเดิมในสิมอีสาน งานศิลป์สองฝั่งโขง, 53, 105-106, 135.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
102.	วัดป่าเรไรย์	ดงบัง	นาคูน	มหา สารคาม	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์	ผนังด้านใน ผนังสกัดหน้าเขียนภาพพระ มาลัยโปรดนรก ผนังแปลด้านขวาห้องที่ 2 เขียนภาพพระมาลัยไปนมัสการพระ เจดีย์จุฬามณี ห้องที่ 3 เขียนภาพพระ มาลัยเทศนาพุทธบริษัท ด้านล่างเป็น ภาพยมโลก (นายสิงห์ ช่างผู้เขียนวัดโพ ธาราม เขียน)	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 163. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175. ; กรมศิลปากร, “โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง เร่งด่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6,” 89. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจ ภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; สุมาลี เอกชนนิยม, อุบแต้มในสิมอีสาน งานศิลป์สองฝั่งโขง, 52-53, 103.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
103.	วัดโพธาราม	คงบัง	นาคน	มหา สารคาม	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ อุโบสถสร้าง พ.ศ.2451	ผนังด้านในเขียนเรื่องพุทธประวัติ เวสสันดรชาดก และพระมาลัย ผนังสกัด หน้าภายนอก เขียนภาพพระมาลัยภาค เทวภูมิ และภาคนรกภูมิ (นายสิงห์ อาจารย์ชาลย ช่างพื้นบ้านชาวคงบัง เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 163. ; ไพโรจน์ สโมสร, <u>จิตรกรรมฝาผนังอีสาน</u> 48. ; สันติ เล็ก สุขุม, “โครงการศิลปะลาวในประเทศไทย ไทย,” 79, 92 - 93. ; สุมาลี เอกชนนิยม, <u>อุบะเต็มในสิมอีสานงานศิลปะสองฝั่งโขง</u> , 52, 104.
104.	วัดบ้านยาง	ยาง	บรบือ	มหา สารคาม	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ วัดสร้าง พ.ศ.2410	ผนังด้านนอกเขียนภาพพระพุทธประวัติ พระมาลัย พระเวสสันดรชาดก อรพิมพ์ - ปาจิตต์ พระอดีตพุทธ ภาพพระมาลัย เขียนบริเวณผนังแปดด้านขวา เป็นภาพ พระมาลัยไปนมัสการพระเจดีย์จุฬามณี และพระมาลัยโปรดคนรก (ช่างหน้าย หลวงพ่อดุย ครูก่อ อาจารย์หลง อาจารย์หิ้น เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 163. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 175. ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาค อีสาน) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ ปรากฏเลขหน้า. ; สุมาลี เอกชนนิยม, <u>อุบะเต็มในสิมอีสานงานศิลปะสองฝั่งโขง</u> , 61, 108, 140 - 141.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
105.	วัดหนองยาง	บัวมาศ	บรบือ	มหา สารคาม	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ อุโบสถสร้าง พ.ศ.2465	ผนังภายในเขียนภาพอดีตพุทธเจ้า ภายนอกเขียนเรื่องพุทธประวัติ เวสสันดร ชาดกและพระมาลัย เรื่องพระมาลัยเขียน เป็นภาพพระมาลัยโปรดนรกอยู่ตอนล่าง ถัดขึ้นไปภาพพระมาลัยรับบัวจากชาย เชิญใจ แล้วเหาะขึ้นไปในอากาศเพื่อนำ ดอกบัวไปบูชาพระจุฬามณี และภาพ พระมาลัยเทศนาธรรม ขึ้นบนเป็นภาพ พระมาลัยสนทนาธรรมกับพระอินทร์ ภายในลานพระเจดีย์จุฬามณี มีเหล่า เทวดาเสด็จมานมัสการพระเจดีย์อยู่ โดยรอบ เป็นการแสดงชั้นภูมิบริกภูมิ มนุษย์ภูมิ และเทวภูมิ ตามลำดับ	สันติ เล็กสุขุม, “โครงการศิลปะลาวใน ประเทศไทย,” 78, 86.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
106.	วัดอินทาราม	หนองแสง	วาปีปทุม	มหา สารคาม	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ วัด สร้าง พ.ศ.2413	ผนังด้านนอกเขียนภาพสีนํ้า พระ มาลัย สัตว์หิมพานต์	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 163.
107.	วัดเทพพล	เวียงคุก	เมือง	หนองคาย	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ วัด สร้าง พ.ศ.2460	ผนังสกัดหน้าภายนอกเขียนภาพพระ มาลัยโปรดนรก (นายบุญจัน เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 165. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 175. ; ไพโรจน์ สโมสร, <u>จิตรกรรมฝาผนังอีสาน</u> , 49.
108.	วัดโพธิ์ชัยนาฬิง	นาแห้ว	ด่านซ้าย	เลย	วิหาร	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 พ.ศ.2395	ผนังสกัดหน้า (ทิศเหนือ) ภายใน บริเวณจั่วเขียนภาพอดีตพุทธ 8 ชั้น มี ทั้งสิ้น 10 องค์ ถัดลงมาเป็นภาพพระ มาลัยภาคเทวภูมิ มีพระอินทร์ พระ พรหม และเทวดามาเฝ้า (ขุนพรหมและ สรรพช่าง เขียน)	กรมศิลปากร, <u>จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย</u> , 163. ; กรมศิลปากร, <u>วรรณกรรม</u> , 175. ; กรมศิลปากร, “โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง เร่งด่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6,” 37. ; ไพโรจน์ สโมสร, <u>จิตรกรรมฝาผนังอีสาน</u> , 48, 72, 116.
109.	วัดวังตะวันตก	คลัง	เมือง	นครศรี ธรรมราช	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 อุโบสถสร้าง พ.ศ.2506 -2508	ภาพเขียนสีน้ำมัน ผนังสกัดหลังเหนือ ช่องประตูเขียนภาพพระมาลัยโปรด สัตว์ในนรกภูมิ มีภาพพญามราชกำลัง พิจารณาโทษสัตว์นรก	บริษัทมรดกโลก จำกัด, “รายงานการ สำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 (ภาคใต้) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝา ผนังในประเทศไทย,” 2538, ไม่ปรากฏ เลขหน้า. อัดสำเนา

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
110.	วัดปรางค์หมู่ (ใน)	ปรางค์หมู่	เมือง	พัทลุง	ศาลาการ เปรียญ	รัตนโกสินทร์	จิตรกรรมสีฝุ่นบนแผ่นไม้ 8 แผ่น เรื่อง พระมาลัยโปรดคนรก ฝีมือช่างพื้นเมือง	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 167. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175. ; วรรณิกา ณ สงขลา และ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, “จิตรกรรม ฝาผนัง : ในภาคใต้,” สารานุกรม วัฒนธรรมไทย ภาคใต้ 4 (2542) : 1602.
111.	วัดสุนทรवास	ป็นแต	ควนขนุน	พัทลุง	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์	ผนังสกัดหลังระหว่างช่องประตูเขียน ภาพพระมาลัยโปรดคนรก ต่อเนื่องจาก ภาพเหนือช่องประตูซึ่งเขียนเป็นภาพ พุทธประวัติตอน โปรดพุทธมารดาและ เสด็จลงจากดาวดึงส์	ชัยวุฒิ พิชะกุล, “สุนทรवास, วัด” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ 16 (2542) : 8094. ; บริษัทมรดกโลก จำกัด , “รายงานการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 (ภาคใต้) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ ปรากฏเลขหน้า.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
112.	ศาลากลางหน	แพรกา	ควนขนุน	พัทลุง	ศาลากลาง หน บ้าน เขาพังอิฐ หมู่ 7	รัตน โกสินทร์	ผนังหน้าบันด้านในแบ่งภาพออกเป็น 2 ข้าง ข้างหนึ่งเป็นพระมาลัยบิณฑบาตร รับบัวจากชายเข็ญใจและเสด็จไปบูชา พระเจดีย์จุฬามณี อีกข้างหนึ่งเป็นภาพ นรก หมายถึงพระมาลัยโปรดสวรรค์ และนรก	สุทริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, “ศาลากลางหน,” <u>สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529</u> 8 (2529) : 3409.
113.	วัดสุวรรณคีรี	หัวเขา	เมือง	สงขลา	อุโบสถ	รัตน โกสินทร์	ผนังสกัดหลังเขียนเป็นภาพภูมิจักรวาล ตอนบนเหนือช่องประตูแสดงภาคสวรรค์ ประกอบด้วยเขาพระสุเมรุและ สัตบริภัณฑ์ เหนือเขาพระสุเมรุเป็น ปราสาทพระอินทร์ ตอนล่าง ระหว่าง ช่องประตูเขียนเป็นภาพพระมาลัยโปรด นรก	กรมศิลปากร, จิตรกรรมฝาผนังใน ประเทศไทย, 168. ; กรมศิลปากร, วรรณกรรม, 175. ; กรมศิลปากร, “รายงานการสำรวจจิตรกรรมฝาผนัง จังหวัดสงขลา,” ม.ป.ท., ม.ป.ป., 85, 90. (อัตสำเนา) ; วรรณิกา ณ สงขลา และ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, “จิตรกรรมฝา ผนังวัดสุวรรณคีรี,” <u>สารานุกรม วัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529</u> 2 (2529) :814. ; ชัยวุฒิ พิชะกุล , “สุวรรณคีรี : วัด ,” <u>สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้</u> พ.ศ.2529 9 (2529) : 3860.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
114.	วัดเจ้ทั้งพระ	เจ้ทั้งพระ	สทั้งพระ	สงขลา	วิหารพระ พุทธ ไสยาสน์	รัตน โกสินทร์ รัชกาลที่ 6 พ.ศ.2458	ผนังสกัดด้านเศียรพระพุทธรูปไสยาสน์ (ทิศ ตะวันออก) ตอนบนเป็นภาพพระพุทธรูป ประวัติตอนโปรดพระพุทธรูปมารดาและ เสด็จลงจากดาวดึงส์ ตอนล่างเป็นภาพ พระมาลัยโปรดนรก ลักษณะภาพแปลก จากแบบแผนประเพณีนิยม โดยแสดง ภาพพระมาลัยปีนต้นไม้ลงไปโปรดสัตว์ นรก (พระครูวิจารณ์ศีลคุณ (ฐ) นาย เคลื่อน และนายช่างใบเขียน)	วรรณภา ณ สงขลา, “จิตรกรรมวัดเจ้ทั้ง พระ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ 4 (2542) : 1619. ; บริษัทมรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 (ภาคใต้) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ ปรากฏเลขหน้า. ; คณะกรรมการการจัด งานเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าอยู่หัวเนื่อง ในพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระ ชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : ความเป็นมาของ อำเภอสำคัญในประวัติศาสตร์ภาคใต้ ม. ป.ท., ม.ป.ป., 117.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
115.	วัดเทพนิมิตร (วัดบ้านกลาง)	บ้านกลาง	ปะนาเระ	ปัตตานี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 พ.ศ.2406	ผนังสกัดหลังตอนบนเป็นภาพพระพุทธบาท ตอนล่างข้างประตูด้านขวาเป็นภาพนรกภูมิ ผนังด้านซ้ายเป็นภาพพระมาลัยโปรดนรก ผนังสกัดด้านหน้าเหนือประตูเขียนภาพพระมาลัยเสด็จไปบูชาพระเจดีย์จุฬามณี มีภาพพุทธประวัติตอนโปรดพระพุทธมารดา และเสด็จลงจากดาวดึงส์แทรกอยู่ทางด้านข้าง (นายจันทร์เขียน)	กรมศิลปากร, “รายงานการสำรวจจิตรกรรมฝาผนัง จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส,” ม.ป.ท., ม.ป.ป., ไม่ปรากฏเลขหน้า. ; วรรณิกา ณ สงขลา และ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, “จิตรกรรมฝาผนังวัดเทพนิมิตร,” <u>สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529 2 (2529) : 976.</u> ; วรรณิกา ณ สงขลา และ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, “จิตรกรรมฝาผนังวัดเทพนิมิตร,” <u>สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ 4 (2542) : 1632, 1634.</u> ; บริษัท มรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 (ภาคใต้) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ลำดับ	รายชื่อ	ที่ตั้ง			ที่ตั้ง จิตรกรรม	สมัย	ลักษณะภาพ	อ้างอิง
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
116.	วัดควนโน	บ้านควน	ปะนาเระ	ปัตตานี	อุโบสถ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 8-9	เขียนภาพพระมาลัยภาคเทวภูมิ พระมาลัยเสด็จขึ้นไปบูชาพระธาตุจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้านล่างของภาพเป็นภาพพระพุทธประวัติตอนโปรดพุทธมารดาและเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	วรรณิกา ณ สงขลา และ แสงอรุณกนกพงศ์ชัย, “จิตรกรรมฝาผนังวัดควนโน,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ 4 (2542) : 1609.
117.	วัดมิ่งสาราม	คอกกระบือ	ปะนาเระ	ปัตตานี	ศาลาดิน (ศาลาสวดศพ)	รัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 6-9	จิตรกรรมสีฝุ่นบนแผ่นกระดาน ดัดโดยรอบคอดสองภายในโดยรอบศาลาดินจำนวน 10 แผ่น มีจารึกเขียนเรื่องราวประกอบในแผ่นภาพ	
118.	วัดชลธาราสিংเห	เจ๊ะเห	ตากใบ	นราธิวาส	กุฎีเจ้าอาวาส	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5	ฝาผนังด้านหลังเขียนภาพพระมาลัยภาคเทวภูมิขณะสนทนาศรมกับพระอินทร์และพระศรีอาริยมตไศรย	ครั้น มณีโชติ, “ชลธาราสিংเห, วัด,” สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529 3 : 916. ; ครั้น มณีโชติ, “ชลธาราสিংเห, วัด,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ 4 (2542) : 1909.
119.	วัดพุทธภูมิ	สะเตง	เมือง	ยะลา	ศาลาการเปรียญ	รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9	จิตรกรรมฝาผนังเหนือขอบประตูหน้าต่าง เขียนสีน้ำมัน เรื่องพุทธประวัติ ทศชาติ พระมาลัย	บริษัทมรดกโลก จำกัด, “รายงานการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 (ภาคใต้) โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย,” ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวเด่นดาว ศิลปานนท์
ที่อยู่	91/325 หมู่ 14 ตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2530	สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอก ประวัติศาสตร์ศิลปะ วิชาโทโบราณคดี จากมหาวิทยาลัย ศิลปากร
พ.ศ.2545	ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2534-2535	ภัณฑารักษ์ 3 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงแสน จังหวัด เชียงราย
พ.ศ.2535-2536	ภัณฑารักษ์ 3 ฝ่ายบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์ กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พ.ศ.2536-2538	ภัณฑารักษ์ 4 ฝ่ายบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์ กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พ.ศ.2538	ภัณฑารักษ์ 4 ฝ่ายวิชาการ กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พ.ศ.2538-2539	ภัณฑารักษ์ 4 ฝ่ายวิชาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
พ.ศ.2539-2543	ภัณฑารักษ์ 5 ฝ่ายวิชาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
พ.ศ.2543-2546	ภัณฑารักษ์ 6 ฝ่ายบริการการศึกษา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
พ.ศ.2546-2547	ภัณฑารักษ์ 6ว. ฝ่ายวิชาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
พ.ศ.2547-ปัจจุบัน	ภัณฑารักษ์ 7ว. ฝ่ายวิชาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร